

DE BIBLIOTHEEK VAN MIJN JEUGD PAROCHIEBIBLIOTHEEK HOUTHEM - ST. GERLACH Maria Philippens

Zondagochtend 1963. Wind, zo zacht als de veertjes van de kippen op de boerderij naast de kerk blaast naar binnen en vermengt zich met de scherpe geur van wierook. Ik zit in het middenschip, dicht bij Gerlachus. Hoewel de banken niet allemaal gevuld zijn, blijft ook vandaag weer een groepje mannen onder het oksaal staan; beetje smiespelen en straks als eerste de kerk uit.

Zachtjes neurie ik het *Agnus dei* mee. Blij als het eindelijk afgelopen is, snel ik naar buiten, het boek stevig in mijn hand geklemd. Op het oude kerkhof zwaai ik naar opa en oma die mij vanuit hun graf begroeten.

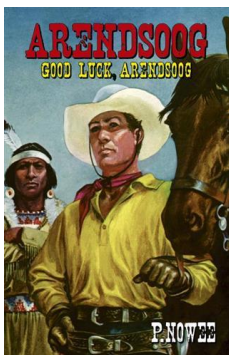
Parochiehuis oktober 2021
(Foto: Fons Heijns)

Ik loop naar het parochiehuis met zijn mooie mergelstenen muur, zo karakteristiek voor Houthem. De groen geschilderde zijdeur staat al op een kier. Als vanzelf vinden mijn elfjarige spillen hun weg over de smalle trap. Eenmaal boven moeten mijn ogen wennen aan de donkere weerschijn van de zware, houten lambrisering die zo mooi samenvalt met de geheimzinnige werelden in de boekenkasten.

Thuis zag ik in een geïllustreerd weekblad een plaatje met de oude bibliotheek van Alexandrië, 290 v. Chr. Een licht en ruim bouwwerk waar wel vijfduizend studenten en geleerden konden werken. *'Plaats ter verzorging*

van de ziel' stond gebeiteld in de stenen boven de ingang. Zo groots is mijn bibliotheek niet, maar op haar manier is ze de mooiste van de wereld. En mijn ziel verzorgt ze ook, want het zijn nieuwe werelden die ze ontsluit.

Ik lever mijn boek in bij de mevrouw aan het tafeltje en slenter langs de grote kast op zoek naar een volgende aanwinst. De nieuwe Arendsoog is nog niet binnen. Soms vloeien er tranen om het onrecht dat auteur J. Nowee beschrijft. Ik weet niet dat sommige aanspreekvormen in zijn boeken ook al midden 20e eeuw als beledigend golden.

Het duurt me te lang voordat er weer een nieuw avontuur op mijn nachtkastje ligt. Vergeleken met Arendsoog en Witte Veder zijn de heldinnen van Miep Diekman maar saaie wezentjes. Ja, al lezend ontdekken we ook onszelf. En denken we met andermans hoofd, zegt filosoof Schopenhauer. Maar wat zoeken we in dat hoofd? Tijd alleen voor onszelf? Verdwijnen in een andere wereld en zo ontsnappen aan die van ons? Nieuwe dingen ontdekken, onszelf ontwikkelen?

Ik slenter verder, lees de ruggen van de boeken. Veel valt er niet te kiezen, kinderboeken zijn schaars. Hé, dit lijkt me wel wat. Iets met Braambos. Zonder heel precies te lezen waar het over gaat, neem ik het mee. Een dubbeltje betaal ik, of is het inmiddels een kwartje? Een paar dagen later spreekt mijn vader me aan: *'Wat heb je nou meegenomen? Dit is een boek voor volwassenen!'* Kennelijk ben ik aan de controle ontsnapt. 's Avonds in bed lees ik het uit, met rode oortjes. De volgende zondag een stripverhaal van Erik de Noorman, ook spannend.

Zo ongeveer moet het gegaan zijn. De herinneringen die ons leven dragen zijn niet altijd betrouwbaar en evenmin compleet. Wat wist je helemaal als elfjarige? Wat ik bijvoorbeeld niet beseftte was dat het, net als nu opnieuw, vrijwilligers waren die de bibliotheek runden. Kerkmeester Dré Knols was samen met Guillaume Wetzels en Bèr Jacobs aanvankelijk de drijvende kracht. Zij zetelden nog op de begane grond van het parochiehuis, achter een balie van tafels, tegen de blinde muur. Boeken van Henri Conscience werden aanbevolen als jeugdliteratuur.

Er was jong bloed nodig, en meer kennis van zaken. In het midden van de vijftiger jaren nam Rinus Suijkerbuijk de kas en het boekenbestand over van Dré Knols. In 1958, toen Suijkerbuijk in militaire dienst ging, werd Bert Janssen gevraagd de leiding op zich te nemen. In zijn middelbareschooltijd ontwikkelde deze een grote liefde voor literatuur. Meer jongere mannen kwamen het team versterken, zoals Jan Voncken en Jan Quadvlieg. Ze verhuisden naar het bovenzaaltje. Elke zondagochtend werd dat omgetoverd tot een kleine bibliotheek en moest de zware balusteromheining verplaatst worden.

In de beginperiode was het boekenbestand oud en niet zelden afkomstig van particulieren die hun kast opruimden. Bovendien Rooms getint, met een classificatie die varieerde van 'Verboden' tot en met 'Voor volwassenen'. Als ze op een zondagochtend vijf gulden noteerden in het boekje, konden ze - mede met behulp van een kerkelijke subsidie - een nieuw boek kopen bij Crolla in Valkenburg of Veldeke in Maastricht. In een tweedehandsboekenzaak werden vooral jeugdboeken ingekocht; een groeiend genre waar groot gebrek aan was. In gestolen avonduren werd er gesorteerd, geëtiketteerd en geпоetst.

Er groeide twijfel binnen het mannenteam: waren zij wel in staat meisjes een boek te adviseren? Ze zagen 'de schroom waarmee die het zaaltje binnentapten*'. Het werd tijd om vrouwen aan te trekken, liefst met een onderwijskundige opleiding. Johanna Bielders trad aan, Suzanne Vrancken was periodiek aanwezig en verving als het nodig was. Hun werk was van groot belang: de drempel voor meisjes om boeken te lenen en te lezen werd door hen aanzienlijk verlaagd, er kwam meer aandacht voor jeugdliteratuur.

Het waren de jaren dat parochiebibliotheken**, gestart als welwillende amateur-initiatieven, zich verder ontwikkelden en meer uitgesproken doelstellingen nastreefden: de verspreiding van het goede boek, het verschaffen van vrije toegang tot informatie, ja zelfs volksverheffing. Maar niet alles mocht aangekocht worden; de kerk hield een oogje in het zeil. Een keer per jaar moest verantwoording worden afgelegd aan het kerkbestuur.

Steeds meer bewoners van Houthem vonden de weg naar de bibliotheek. Aanvulling op het aanbod was hard nodig, dus zond Valkenburg periodiek een lading boeken naar Houthem. Op den duur kwam er een uitleenconstructie die voorzorg in het gehele bestand. In de latere jaren ontfermden Cecile Pinckers en Piet van de Riet zich over de uitleen.

Het einde van de bibliotheek kwam geleidelijk in zicht. In 1970 schreef het 'Land van Valkenburg' nog dat deze weer openging. Maar rond datzelfde jaar maakte de bibliobus in Houthem haar entree. Dorpsbewoners gingen in toenemende mate naar het veel ruimer gesorteerde Valkenburg. Zo kwam er een zondagochtend in 1975 dat de deur naar het bovenzaaltje voorgoed gesloten bleef. De collectie van zo'n 1800 banden moest door Bèr Coumans verkocht worden.

Verantwoording/bron:

Is hiermee het complete verhaal verteld? Zeker niet. Helaas heeft de overlevering de parochiebibliotheek van Houthem karig bedeeld; in het kerkelijk archief uit die periode (opgeslagen in het RHCL) dat is vrijgegeven, is niets terug te vinden. De algemene feiten die ik hier vermeld zijn gebaseerd op de herinneringen van Rinus Suijkerbuijk en op de door hemzelf op schrift gestelde informatie van Bert Janssen, privébezit van zijn echtgenote Johanna Bielders. Bijzonder dank aan hen. Eveneens dank aan Fons Heijns en Jos Lodewick. De lijst van betrokken personen is wellicht niet compleet. Net zomin als de herinneringen van de nog levende betrokkenen, nu allemaal tachtigers, compleet zullen zijn. Inclusief die van de auteur.

* Bron: privédocumentatie van Bert Janssen.

** Bron: Katholiek Bibliotheek- en Lector Centrum.